

Predgovor

Prije 35 godina bilo je prilično jednostavnih i općeprihvaćenih opravdanja za intervencije vlade u gospodarstvu. Na mikroekonomskoj razini ta opravdanja vezana su uglavnom uz postojanje monopola, eksternalija i javnih dobara te nejednakosti dohotka. Na makroekonomskoj razini intervencije su se opravdavale na temelju kejnseijanske analize agregatne potražnje i pratećih događaja.

Manjkavosti tržišta na obje razine smatrale su tako široko rasprostranjenima i dubokima da su opravdavale programirane akcije vlade. Kasnih 1940-ih godina autori poput R. Frsicha, J. Timbergena, H. Theila i drugih, počeli su razvijati takozvanu "teoriju ekonomske politike". Na temelju fiksnih ciljeva ili funkcije društvene preferencije, kao i na temelju analitičkih modela gospodarstva i pretpostavki o racionalnim donositeljima odluka, razvijali su se konzistentne razine instrumenata politike za statična i dinamična uređenja.

Međutim, ostala je poteškoća opravdavanja funkcije društvene preferencije za koju su Arrow i drugi dokazali da ju je teško povezati s pojedinačnim preferencijama. Tu su poteškoću prilično umjetno prevladali Timbergen i Theil vezujući funkciju društvene preferencije izravno uz donositelje odluka.

Učinjena su dva glavna napada na ovakovo opravdavanje javne politike: prvi je napravio Coase, drugi Friedman i drugi monetaristi iz generacija koje su slijedile. Na metodološkoj razini kritičari javne politike bili su sposobni ponovo potvrditi vrijednosti "nevidljive ruke" na mikro i makro razini utemeljujući posljednju na teoriji opće ravnoteže koja se smatra dovoljno solidnom podržati čitavo stajalište.

Štoviše, oživljavanje Kaleckianskog koncepta političkog poslovnog ciklusa, postavljenog u različitoj perspektivi, pokazivalo je tendenciju naglašavanja brojnih "ne-tržišnih manjkavosti". Na početku 1980-ih prevladavajuće stajalište ekonomista očito se okrenulo protiv javne intervencije zagovarajući smanjivanje vlade na minimum.

Ipak, razvoji u javnoj ekonomici u 1970-im i 1980-im snažno su pokušavali

ponovo potvrditi ograničenja tržišta koja su već prije bila identificirana, kao i upozoriti na neka nova. Moguće postojanje fundamentalnih nekonveksnosti, nesavršenih i asimetričnih informacija, nekompatibilnosti inicijativa, nesavršene konkurencije, strateške komplementarnosti i ekonomije obujma potvrdilo je zaključak da uistinu postoji veliki broj tržišnih manjkavosti. Pa ipak neke od ovih situacija mogu također uključivati manjkavosti vlade.

Slika je sada prilično komplicirana te se čini prikladnim i nužnim, jasno se očitovati o različitim argumentima za i protiv tržišta i vlade prije bilo kakve rasprave o tehnikama javne intervencije. Nasuprot tome, bilo koje takovo očitovanje zahtjeva raspravu o načelima na temelju kojih bi se mogle ocijeniti tržišne i netržišne manjkavosti, posebice o kriterijima učinkovitosti i jednakosti.

Prvi dio knjige je posvećen raspravi o tim kriterijima: kako se oni mogu ili bi se trebali razviti, vezano ili nevezano uz pojedinačne preferencije ili vanjska - čak apsolutna - načela. Točnije, kritički se raspravlja o načelu etičkog individualizma u prisutnosti endogenih preferencija. Općenito, teorija pravde eksterna u odnosu na trenutne pojedinačne preferencije čini se nužnom za postojanje potpuno društvenog uređenja. Ta nam analiza također omogućava naglasiti neka ograničenja Paretova načela.

Koncept Pareto optimalnosti se koristi u drugom dijelu knjige da bi se utvrdile neke implikacije dva temeljna teorema ekonomike blagostanja u prostoru akcije. Pažljiva analiza teorema daje argumente za i protiv tržišta. Analiza mikroekonomskih manjkavosti se upotpunjava raspravama o tržišnim manjkavostima koje se, uzimajući u obzir trenutno stanje discipline, mogu najbolje proanalizirati s makroekonomskog stajališta. To su nedobrovoljna zaposlenost, inflacija, neravnoteža platne bilance i podrazvijenost.

Treći dio knjige posvećen je predstavljanju "klasične" normativne teorije ekonomske politike koju su razvili Frisch i drugi, te proučavanju kritike te pozicije, od Lucasove kritike do teorije političkih poslovnih ciklusa i teorije birokracije. Nakon toga raspravlja se o netržišnim manjkavostima i do neke mjere se uspoređuju s tržišnim manjkavostima.

Uzimajući u obzir tržišne i netržišne manjkavosti slijedi analiza specifičnih ciljeva politike u dijelu IV (mikroekonomske politike), dijelu V (makroekonomske politike u zatvorenoj ekonomiji) i dijelu VI (makroekonomske politike u otvorenoj ekonomiji). Analiza u ovim dijelovima usredotočava se na ulogu institucija kod utjecanja na izvedbu ekonomskog sustava i na međugru različitenih agenata u oblikovanju društvenih institucija.

Zadnji dio knjige posvećen je analizi problema konzistentnosti ekonomskih politika (vremenska konzistentnost, unutrašnja i vanjska koordinacija). O ovim se pitanjima raspravlja na kraju knjige zato što se o tim problemima - problemima koordinacije - može uspješno baviti onda kada su ekonomske politike proanalizirane u kontekstu otvorenosti.

Ovaj udžbenik je namijenjen studentima koji su u potpunosti odslušali predmete mikro i makroekonomije. Međutim, dijelovi koji su označeni asteriskom i dodaci sadrže teži materijal koji knjigu čini korisnom naprednijim studentima.

Ne zahtjeva se dobro poznavanje matematike osim u nekim od navedenih dijelova i dodataka. Svako poglavlje je upotpunjeno sažetkom i listom ključnih koncepata. Detaljno kazalo pojmova čini knjigu korisnim izvorom savjeta za obrazovanu javnost općenito. Lista simbola korištenih u tekstu nalazi se na početku knjige.

U pripremi ovog rada pomagalo mi je puno prijatelja i kolega svojim savjetima i kritikama. Lista onih koji su mi pomogli za talijansko izdanje oduzela bi previše prostora, ali ne mogu propustiti zahvaliti onima koji su pročitali različite dijelove ove verzije i pomogli mi ukloniti pogreške i nekonzistentnosti: Guido Cozzi, Giancarlo Corsetti, Giuseppe De Arcangelis, Debora Di Gioacchino, Silvia Fedeli, Paolo Leon, Riccardo Martina, Luciano Milone, Amadeo Panci, Giuseppe Pennisi, Diego Piacentino, Gustavo Piga, Fabio Ravagnani, Stefano Rossetti i Luigi Ventura. Posebnu zahvalu dugujem Giuseppe Ciccaroneu koji je hrabro prihvatio izazov čitanja cijelog rukopisa i ponudio mi dragocjene prijedloge koji su unaprijedili knjigu s mnogo aspekata. Moj najveći dug je prema Fredericu Caffèu koji me 1960-ih uveo u fascinirajući svijet ekonomike blagostanja i ekonomske politike.

Ideju za englesko izdanje knjige dugujem Marcellu De Ceccou. Giacomo Becattini, Peter Hammond, Guido Rey i Jamie Sempere doprinjeli su na različite načine kako bi to izdanje zaživjelo. Čitav projekt bio bi nemoguć bez financijske podrške Banca di Roma koja je pokrila troškove prijevoda. Svima njima se toplo zahvaljujem.

Sabrina Zukar pripremila je slike. Simona Mabellini darežljivo je uložila svoje vrijeme i napor. Brendan Jones preveo je ovu knjigu s brigom i stilom.

Dug mojoj supruzi i djeci koji sam nagomilao pišući talijansko izdanje sada ima akumulirane kamate.

Nicola Acocella

Sveučilište u Rimu 'La Sapienza', ožujak 1997.